

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

4 септември 2019 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Член 53 — Удостоверение във връзка с решение по граждански и търговски дела, установено в приложение I — Правомощия на съда по произход — Службена проверка за наличие на нарушения на правилата за компетентност в областта на потребителските договори“

По дело C-347/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunale di Milano (Районен съд Милано, Италия) с акт от 14 май 2018 г., постъпил в Съда на 28 май 2018 г., в рамките на производство по дело

Alessandro Salvoni

срещу

Anna Maria Fiermonte,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: J.-C. Bonichot, председател на състава, C. Toader (докладчик), A. Rosas, L. Bay Larsen и M. Safjan, съдии,

генерален адвокат: M. Bobek,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от P. Rucciariello, avvocato dello Stato,
- за чешкото правителство, от M. Smolek, J. Vláčil и A. Kasalická, в качеството на представители,
- за Ирландия, от J. Quaneу, G. Hodge, M. Browne и A. Joyce, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от F. Moro, M. Heller и M. Wilderspin, в качеството на представители,

* Език на производството: италиански.

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 7 май 2019 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 53 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1), изменен с Делегиран регламент (ЕС) 2015/281 на Комисията от 26 ноември 2014 г. (ОВ L 54, 2015 г., стр. 1) (наричан по-нататък „Регламент № 1215/2012“), и на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Alessandro Salvoni и г-жа Anna Maria Fiermonte по повод на сумите, които тя му дължи за услугите, които е предоставил в качеството си на адвокат.

Правна уредба

- 3 Съгласно текста на съображения 29 и 32 от Регламент № 1215/2012:

„(29) [...] [Л]ицето, срещу което се иска изпълнение, следва да може да подаде молба за отказ на признаване или изпълнение на съдебно решение, ако то счита, че е налице едно от основанията за отказ на признаване. [...]

[...]

(32) С цел да се информира лицето, срещу което се иска изпълнение на съдебно решение, постановено в друга държава членка, удостоверението, издадено съгласно настоящия регламент, придружено при необходимост от съдебното решение, следва да се връчи на това лице в разумен срок преди първата изпълнителна мярка. В този контекст първата изпълнителна мярка следва да означава първата изпълнителна мярка след това връчване“.

- 4 Членове 17—19 от Регламент № 1215/2012 са част от глава II от него относно правилата за съдебна компетентност, и по-специално от раздел 4 от тази глава, озаглавен „Компетентност при потребителски договори“. Член 17, параграф 1, буква в) от този регламент предвижда:

„1. По отношение на дела във връзка с договор, сключен от лице — потребител, за цел, която може да се приеме, че е извън неговата търговска дейност или професия, компетентността се определя от настоящия раздел, без да се засягат член 6 и член 7, точка 5, ако:

[...]

- в) във всички останали случаи, договорът е сключен с лице, което извършва търговски или професионални дейности в държавата членка, където потребителят има местоживееене, или което с всички средства насочва тези дейности към тази държава членка или към няколко държави, включително тази държава членка, и договорът попада в обхвата на тези дейности“.

5 Член 18, параграф 2 от посочения регламент гласи:

„Другата страна по договора може да предяви иск срещу потребител само в съдилищата на държавата членка, където има местоживеене потребителят“.

6 Съгласно член 28, параграф 1 от същия регламент:

„Когато срещу ответник с местоживеене в държава членка е предявен иск в съд на друга държава членка и той не се яви, съдът служебно прогласява, че не е компетентен, освен в случаите, когато компетентността му произтича от разпоредбите на настоящия регламент“.

7 Член 37, параграф 1 от Регламент № 1215/2012 гласи:

„1. Когато страна по дело иска да се позове в държава членка на решение, постановено в друга държава членка, тя представя:

- а) препис от съдебното решение, което отговаря на необходимите условия за установяване на автентичността му; и
- б) удостоверение, издадено съгласно член 53“.

8 Член 42 от този регламент предвижда:

„1. За целите на изпълнението в държава членка на съдебно решение, постановено в друга държава членка, молителят представя на компетентния орган по изпълнение на решението:

- а) препис от съдебното решение, което отговаря на необходимите условия за установяване на автентичността му; и
- б) удостоверение, издадено съгласно член 53, с което се удостоверява, че съдебното решение е изпълняемо и което съдържа извлечение от съдебното решение, както и съответната информация относно възстановяемите процесуални разходи и начислената лихва по целесъобразност“.

2. За целите на изпълнението в държава членка на съдебно решение, постановено в друга държава членка, разпореждащо временна, включително обезпечителна, мярка, молителят представя на компетентния орган по изпълнение на решението:

- а) препис от съдебното решение, което отговаря на необходимите условия за установяване на автентичността му; и
- б) удостоверението, издадено съгласно член 53, в което се съдържа описание на мярката и се удостоверява, че:
 - i) съдът е компетентен да се произнесе по съществуващото на спора;
 - ii) съдебното решение е изпълняемо в държавата членка по произход;
- в) в случаите когато мярката е била разпоредена без ответникът да е бил призован да се яви — доказателство за връчването на съдебното решение.

[...]“.

9 Съгласно член 43, параграф 1 от посочения регламент:

„Когато се търси изпълнение на съдебно решение, постановено в друга държава членка, издаденото съгласно член 53 удостоверение се връчва на лицето, срещу което се иска изпълнението, преди първата изпълнителна мярка. Към удостоверението се прилага съдебното решение, ако то не е било вече връчено на въпросното лице“.

10 Що се отнася до отказа за признаване и изпълнение, член 45, параграф 1, буква д) и параграф 2 от същия регламент предвижда:

„1. По молба от заинтересована страна признаването на съдебно решение се отказва:

[...]

а) ако съдебното решение е в противоречие с:

і) раздели 3, 4 или 5 от глава II, когато притежателят на полицата, застрахованото лице, третото ползващо се лице по застрахователен договор, увредената страна, потребителят, работникът или служителът са ответници, или

[...]

2. При разглеждане на основанията за компетентност, посочени в параграф 1, буква д), съдът, до когото е подадена молба, е обвързан от фактическите констатации, на основата на които съдът по произход е определил своята компетентност“.

11 Съгласно член 46 от Регламент № 1215/2012 „[п]о молба на лицето, срещу което се иска изпълнение, изпълнението на съдебно решение се отказва, ако се установи едно от основанията, посочени в член 45“.

12 Съгласно член 53 от този регламент „[п]о искане на заинтересована страна съдът по произход издава удостоверение посредством формуляра, установен в приложение I“.

13 Точка 4 от този формуляр, озаглавена „Съдебно решение“, съдържа в рубрика 4.6.2 данни, които трябва да се включат от съда по произход в случай на налагане на временна или обезпечителна мярка, отнасяща се до компетентността по същество на съда, който е разпоредил такава мярка.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

14 С молба, подадена на 3 ноември 2015 г., г-н Salvoni, адвокат с кантора в Милано (Италия), е поискал от Tribunale di Milano (Районен съд Милано, Италия) да издаде заповед за плащане срещу г-жа Fiermonte, пребиваваща в Хамбург (Германия) за дължимите му суми като възнаграждение за извършените от него услуги във връзка с производство за оспорване на саморъчното завещание на бащата на неговата клиентка.

15 Запитващата юрисдикция издава решение, с което разпорежда плащане на сума ведно с лихви и разноски. Тъй като г-жа Fiermonte не оспорва това решение, г-н Salvoni подава пред тази юрисдикция, с цел изпълнение, заявление за издаване на удостоверение на основание член 53 от Регламент № 1215/2012 посредством формуляра, установен в приложение I към този регламент.

16 Запитващата юрисдикция извършва служебно справка в интернет, от която се оказва, че г-н Salvoni е упражнявал дейност, насочена към Германия. Вследствие на това запитващата юрисдикция иска от г-н Salvoni да докаже в коя кантора е упражнявал дейността си през

периода, в който е подпомагал в качеството си на адвокат г-жа Fiermonte. Представените от г-н Salvoni документи потвърждават, че дейността му е била насочена към Германия и че към момента, когато е подпомагал г-жа Fiermonte в качеството си на адвокат, същата е пребивавала в Германия.

- 17 Тъй като счита, че отношението между г-н Salvoni и г-жа Fiermonte може да се уподоби на потребителски договор, запитващата юрисдикция извежда от информацията относно професионалната дейност на г-н Salvoni, че решението, с което е разпоредено плащане, е било постановено в нарушение на правилата за компетентност, установени в глава II, раздел 4 от Регламент № 1215/2012 относно правилата за съдебна компетентност при потребителски договори.
- 18 В този контекст запитващата юрисдикция изпитва съмнения относно правомощията, предоставени на съда, сезиран да издаде удостоверение по член 53 от Регламент № 1215/2012, когато решение, което е станало окончателно съгласно националното процесуално право, е прието в нарушение на разпоредбите относно правилата за съдебна компетентност, предвидени в този регламент.
- 19 Тази юрисдикция си задава по-специално въпроса дали член 53 от Регламент № 1215/2012 налага на юрисдикцията, сезирана с искане за издаване на удостоверение, да възпроизведе по идентичен начин в това удостоверение приетото в държавата членка по произход съдебно решение, или тази разпоредба ѝ позволява да реши служебно да информира ответника потребител, по отношение на който решението трябва да бъде изпълнено в държава членка, различна от държавата по произход, за евентуалното нарушение на правилата за компетентност, установени в глава II, раздел 4 от този регламент, и следователно за възможността да възрази срещу признаването, съгласно член 45, параграф 1, буква д) от посочения регламент.
- 20 Запитващата юрисдикция счита, че членове 42 и 53 от Регламент № 1215/2012 изглежда могат да се тълкуват в смисъл, че съдът, от който се иска издаването на посоченото удостоверение, няма право на преценка и трябва да възпроизведе автоматично съдържанието на решението, за което става въпрос във формуляра от приложение I към този регламент, за да удостовери, че това решение е изпълняемо в държавата членка по произход.
- 21 Въпреки това според тази юрисдикция такова тълкуване може да засегне член 47 от Хартата съгласно тълкуването му от Съда в областта на потребителското право. В това отношение запитващата юрисдикция счита, че от практиката на Съда, и по-специално от решенията от 14 юни 2012 г., *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, т. 39, 41 и 43), и от 18 февруари 2016 г., *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, т. 46), произтича, че неравноправното положение на потребителя спрямо продавача или доставчика от гледна точка както на преговорните му възможности, така и на степента му на информираност, може да се компенсира само с положителна намеса на юрисдикцията, която има задължението служебно да разгледа евентуалния характер на злоупотреба на договорна клауза, когато са налице необходимите за това правни и фактически обстоятелства.
- 22 Що се отнася до удостоверението, предвидено в член 53 от Регламент № 1215/2012, тази юрисдикция отбелязва, че както Съдът е посочил във връзка с удостоверението, предвидено в член 9 от Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 година за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания (ОВ L 143, 2004 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 3), в решение от 16 юни 2016 г., *Pebros Servizi* (C-511/14, EU:C:2016:448), удостоверяването на съдебно решение е акт с правораздавателен характер. В рамките на режима по Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74) Съдът е постановил

също, че функцията, която е възложена на предвидения в член 54 от този регламент сертификат, е да се улесни приемането на декларацията за изпълняемост на решението, прието в държавата членка по произход (решение от 6 септември 2012 г., Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, т. 41). В този контекст запитващата юрисдикция изтъква, че значението на такъв сертификат е било засилено в установения с Регламент № 1215/2012 режим.

23 Според запитващата юрисдикция тя трябва да съвмести целта за бързо движение на решенията, посочена в Регламент № 1215/2012, и ефективната защита на потребителите чрез възможността при издаването на удостоверение по член 53 от този регламент служебно да информира потребителя за нарушение на правилата за компетентност, предвидени в глава II, раздел 4 от този регламент.

24 При тези обстоятелства Tribunale di Milano (Районен съд Милано) решава да спре производството и да отпрати до Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 53 от Регламент [...] [№ 1215/2012] и член 47 от [Хартата] да се тълкуват в смисъл, че не допускат възможността съдебният орган по произход, сезиран с искане да издаде удостоверението по член 53 [от този Регламент] във връзка с окончателно съдебно решение, да упражни служебни правомощия за установяване на нарушение на разпоредбите от глава II, раздел 4 от посочения регламент [...] с цел да информира потребителя за евентуално установеното нарушение и да позволи на същия потребител да прецени съзнателно възможността да използва средствата за защита, предвидени в член 45 от същия регламент?“.

По преюдициалния въпрос

По допустимостта

25 В самото начало следва да се определи дали юрисдикция, сезирана с искане за издаване на удостоверение на основание член 53 от Регламент № 1215/2012, действа при упражняване на правораздавателна дейност по смисъла на член 267 ДФЕС, или провежданата от нея процедура може да се приравни на чисто административно производство или на охранително производство.

26 Според постоянната практика на Съда, макар член 267 ДФЕС да не обуславя сезирането на Съда от състезателния характер на производството, в рамките на което националният съд отправя преюдициален въпрос, националните юрисдикции могат да сезират Съда само ако пред тях има висящ спор и ако се произнасят в производство, което приключва с правораздавателен акт (решение от 16 юни 2016 г., Pebros Servizi, C-511/14, EU:C:2016:448, т. 24 и цитираната съдебна практика).

27 Изразът „да бъде постановено нейното решение“ по смисъла на член 267, параграф 2 ДФЕС обхваща всички процесуални действия, подготвящи решението на запитващата юрисдикция, и трябва да се тълкува широко, за да се избегне възможността някои процесуални въпроси да се приемат за недопустими и Съдът да не може да се произнесе по тях и да не може да тълкува всички разпоредби на правото на Съюза, които запитващата юрисдикция е длъжна да приложи (вж. в този смисъл решение от 16 юни 2016 г., Pebros Servizi, C-511/14, EU:C:2016:448, т. 28 и цитираната съдебна практика).

28 В това отношение Съдът е постановил в точки 39—41 от решение от 28 февруари 2019 г., Gradbeništvo Korana (C-579/17, EU:C:2019:162), че съдът по произход изпълнява правораздавателни функции, когато проверява дали е компетентен да издаде удостоверението на основание член 53 от Регламент № 1215/2012.

- 29 Това решение не би могло да се ограничи само до случаите, в които компетентността за издаване на такъв сертификат е оспорена, доколкото органът, който издава предвиденото в тази разпоредба удостоверение, е призван да изпълнява и функции от правораздавателен характер в други случаи.
- 30 По този начин функциите, изпълнявани от удостоверението, предвидено в член 53 от Регламент № 1215/2012 в установената с този регламент система, обосновават, когато част от информацията, която трябва да бъде нанесена в това удостоверение, не се намира в решението, чието изпълнение се иска, или се нуждае от тълкуване на това решение или е спорна, съдът по произход да изпълнява правораздавателни функции. В такива случаи тази юрисдикция се вписва в приемствеността на предходното съдебно производство, като гарантира пълната му ефикасност, доколкото при липса на удостоверяване решението не може да се движи свободно в европейското съдебно пространство. Подобен извод съответства на необходимостта да се гарантира бързото изпълнение на съдебните решения, като същевременно се запазва правната сигурност, на която се основава взаимното доверие в правораздаването в рамките на Европейския съюз.
- 31 Следователно производството за издаване на удостоверение по член 53 от Регламент № 1215/2012 има правораздавателен характер, поради което националният съд, сезиран по такова производство, може да отправи до Съда преюдициален въпрос.
- 32 Поради това преюдициалното запитване по настоящото дело е допустимо.

По същество

- 33 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 53 от Регламент № 1215/2012 във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска съдът по произход, сезиран с искането за издаване на удостоверението, предвидено в този член 53, във връзка с окончателно решение, да може да проверява служебно дали разпоредбите на глава II, раздел 4 от този регламент са били нарушени, за да информира потребителя за евентуално установеното нарушение и да му позволи да прецени при пълна информираност възможността да използва способа за защита, предвиден в член 45 от посочения регламент.
- 34 На първо място, следва да се отбележи, че от сравнението на член 42, параграф 1, буква б) и параграф 2, буква б) от Регламент № 1215/2012 следва, че юрисдикцията, сезирана с искане за издаване на удостоверение, не трябва да разглежда компетентността на съда, който е постановил решението по същество, за разлика от това, което се изисква в рамките на решение, с което се разпорежда временна или обезпечителна мярка.
- 35 Всъщност, докато член 42, параграф 1, буква б) от този регламент просто налага на молителя за целите на изпълнението на решение по същество да представи удостоверение, удостоверяващо, че решението е изпълняемо, член 42, параграф 2, буква б) от посочения регламент предвижда, че удостоверението, представено за целите на изпълнението на решение, с което се разпорежда временна или обезпечителна мярка, трябва да удостовери конкретно, че съдът по произход е бил компетентен да се произнесе по съществото на спора.
- 36 Тази констатация се потвърждава от съдържанието на посоченото удостоверение, установено в приложение I към същия регламент, и по-специално на рубрика 4.6.2 от това приложение, която се отнася до случаите на временни или обезпечителни мерки.

- 37 Това разграничение впрочем е в съответствие с факта, че в останалите случаи юрисдикцията, сезирана с молбата за издаване на удостоверение, е съдът по произход, който е постановил решението по същество, чието признаване или изпълнение се иска, и който вследствие на това формално е установил своята компетентност, мълчаливо или изрично, като е постановил съответното решение, съгласно член 2 от Регламент № 1215/2012.
- 38 На второ място, от текста на член 53 от Регламент № 1215/2012 следва, че съдът по произход е длъжен да издаде удостоверението, което той съставя, когато до него е отправено искане в този смисъл от заинтересована страна. Тази разпоредба обаче по никакъв начин не предвижда, че този съд трябва да разгледа аспектите на спора, които не попадат в приложното поле на тази разпоредба, каквито са въпросите по същество и компетентността, по които вече има произнасяне в решението, чието изпълнение се иска. Впрочем от практиката на Съда е видно, че издаването на посоченото удостоверение е почти автоматично (вж. в този смисъл решение от 6 септември 2012 г., Trade Agency, C-619/10, EU:C:2012:531, т. 41).
- 39 От това следва, че член 53 от Регламент № 1215/2012 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска съдът на държавата членка по произход, сезиран с молбата за издаване на удостоверение по този член, във връзка с окончателно решение, постановено спрямо потребител, да проверява служебно по дело като това в главното производство дали това решение е прието при спазване на предвидените в този регламент правила за компетентност.
- 40 На трето място, следва да се разгледа и въпросът дали практиката на Съда, посочена в точка 21 от настоящото решение, по Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори (ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273) във връзка с член 47 от Хартата може да постави под въпрос този извод, тъй като би предполагала съдът по произход да е длъжен служебно да информира потребителя за твърдяното нарушение, за да компенсира неравновесието, което съществува между потребителя и продавача или доставчика.
- 41 Първо, що се отнася до правилата за компетентност, които Регламент № 1215/2012 въвежда, в съображение 18 от него се уточнява, че е удачно по-слабата страна да бъде защитена посредством правила за компетентност, по-благоприятни за нейните интереси, отколкото са общите правила.
- 42 Тази цел е въведена в изпълнение с конкретни процесуални разпоредби на Регламент № 1215/2012. Така от член 17, параграф 1 от този регламент следва, че в посочените в него случаи компетентността трябва да се определи въз основа на специфични правила, приложими за договори, сключени между потребител и продавач или доставчик, определени в глава II, раздел 4 от този регламент.
- 43 На второ място, що се отнася до фазата на признаване и изпълнение на решение в сезираната държава членка, според съображение 29 от Регламент № 1215/2012 лицето, срещу което се иска изпълнение, следва да може да подаде молба за отказ на признаване или изпълнение на съдебно решение, ако то счита, че е налице едно от основанията за отказ на признаване, включително евентуално неспазване на специалните правила за компетентност.
- 44 При тези условия, както отбелязва генералният адвокат в точки 76 и 77 от заключението си, практиката на Съда по Директива 93/13 не може просто да се приложи в контекста на Регламент № 1215/2012, който установява правила от процесуално естество, докато Директива 93/13 цели минимално хармонизиране на правото на държавите членки във връзка с неравноправните клаузи в потребителските договори.

- 45 Що се отнася до правото на ефективно правно средство за защита, посочено в член 47 от Хартата, то не е нарушено, тъй като член 45 от Регламент № 1215/2012 позволява на ответника да се позовава по-специално на евентуалното нарушение на правилата за компетентност, предвидени в глава II, раздел 4 от този регламент в областта на потребителските договори.
- 46 С оглед на гореизложеното на поставения въпрос следва да се отговори, че член 53 от Регламент № 1215/2012 във връзка с член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска съдът по произход, сезиран с искането за издаване на удостоверение, предвидено в този член 53, във връзка с окончателно съдебно решение, да може да проверява служебно дали разпоредбите на глава II, раздел 4 от този регламент са били нарушени, за да информира потребителя за евентуално установеното нарушение и да му позволи да прецени при пълна информираност възможността да използва предвиденото в член 45 от посочения регламент средство за защита.

По съдебните разноски

- 47 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 53 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, изменен с Делегиран регламент (ЕС) 2015/281 на Комисията от 26 ноември 2014 г., във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска съдът по произход, сезиран с искането за издаване на удостоверение, предвидено в този член 53, във връзка с окончателно съдебно решение, да може да проверява служебно дали разпоредбите на глава II, раздел 4 от този регламент са били нарушени, за да информира потребителя за евентуално установеното нарушение и да му позволи да прецени при пълна информираност възможността да използва предвиденото в член 45 от посочения регламент средство за защита.

Подписи